

Vergaderjaar 2023–2024

36 593

Verslag van een delegatie van de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken en voor Defensie aan Brussel

Nr. 1

VERSLAG VAN EEN WERKBEZOEK AAN BRUSSEL DOOR EEN DELEGATIE VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR BUITENLANDSE ZAKEN EN VOOR DEFENSIE VAN 17 EN 18 MAART 2024

Vastgesteld 10 september 2024

Een delegatie van de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken en de vaste commissie voor Defensie heeft op 17 en 18 maart 2024 een werkbezoek gebracht aan Brussel. Doel van het bezoek was om beter inzicht te krijgen in de werking van en ontwikkelingen binnen de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO) en Europese defensiesamenwerking. Actuele ontwikkelingen, zoals de oorlog in Oekraïne en de recent gepubliceerde Europese Defensie Industrie Strategie (EDIS), vormden de context van het tweedaagse bezoek. De delegatie heeft zowel in de voorbereiding op, als tijdens het werkbezoek uitstekende ondersteuning ontvangen van de Nederlandse Permanente Vertegenwoordiging bij de NAVO en de Nederlandse Permanente Vertegenwoordiging bij de EU en is ambassadeur Van der Plas (NAVO) en ambassadeur Kleiweg de Zwaan (EU) en hun respectievelijke staven daarvoor zeer erkentelijk. De delegatie bestond uit de leden (Emiel) Van Dijk (delegatieleider, PVV), Pool (PVV), Nordkamp (GroenLinks-PvdA), Brekelmans (VVD), Veldkamp (NSC), Paternotte (D66), Boswijk (CDA), Dobbe (SP) en Dassen (Volt). De delegatie brengt hierbij verslag uit van het werkbezoek.

Diner op de residentie van Permanent Vertegenwoordiger Thijs van der Plas

Op zondagavond werd de delegatie ontvangen op de residentie van de Permanent Vertegenwoordiger van Nederland bij de NAVO, de heer Van der Plas. Tevens aanwezig waren de Permanent Vertegenwoordiger van Nederland bij de Europese Unie (EU), de heer Kleiweg de Zwaan, de Nederlandse vertegenwoordiger in het EU Politiek en Veiligheidscomité, de heer Van Laak, en de militair vertegenwoordiger van Nederland bij de NAVO en de EU, luitenant-generaal Van Ingen. Tijdens het diner werd door ambassadeur Van der Plas een briefing verzorgd over recente ontwikkelingen binnen de NAVO en de Nederlandse positie binnen het bondgenootschap. Er werd gesproken over de aankomende NAVO-top in Washington, waarbij onder meer de steun aan

Oekraïne op de agenda zal staan, evenals evenredige *burden-sharing* onder bondgenoten, waaronder op het gebied van defensie-uitgaven. Daarnaast sprak de ambassadeur over de uitdagingen die voortvloeien uit een steeds assertiever China. De delegatie was benieuwd naar de laatste stand van zaken rondom het voornemen om een *Democratic Resilience Center* op te zetten. Dit centrum moet NAVO-lidstaten desgewenst helpen bij de bestrijding van desinformatie en bescherming van de rechtsstaat. De ambassadeur liet weten dat over de oprichting van een *Democratic Resilience Center* nog geen consensus is bereikt binnen het bondgenootschap.

Ambassadeur Kleiweg de Zwaan ging vervolgens in op EU-defensiebeleid en de samenwerking tussen de EU en de NAVO. De recent gepubliceerde Europese defensie-industriestrategie geeft aan dat de Europese Commissie stevig inzet op defensiesamenwerking. De ambassadeur benadrukte dat initiatieven die de EU en de NAVO ontplooiën op dit gebied goed op elkaar moeten worden afgestemd. Nederland zet zich daar bij beide organisaties voor in.

NAVO

Op maandagochtend bezocht de delegatie het hoofdkwartier van de NAVO te Brussel. Daar werd zij hartelijk ontvangen bij de permanente vertegenwoordiging van Nederland en volgde een intensief programma met verschillende sprekers die belangrijke posities binnen de NAVO bekleden. Hiermee kreeg de delegatie in korte tijd een goed overzicht van de belangrijkste thema's en uitdagingen. De discussie werd geleid door ambassadeur Van der Plas.

Allereerst sprak de delegatie met luitenant-generaal Van Ingen. Hij legde uit dat Nederland een geïntegreerde diplomatieke en militaire vertegenwoordiging heeft, wat afstemming en uitwisseling tussen beide pijlers bevordert. Niet alle NAVO-lidstaten hebben een dergelijke geïntegreerde vertegenwoordiging. Van Ingen ging nader in op de *Defence en Deterrence*-agenda van de NAVO, waarbij hij onder andere sprak over het *NATO Force Model* en het NAVO defensieplanningsproces (NDPP).

Vervolgens had de delegatie een ontmoeting met de heer Lapsley, assistent secretaris-generaal voor defensieplanning. Lapsley vertelde daarbij hoe de NDPP-cyclus is opgebouwd en hoe de vertaalslag van plannen naar specifieke capaciteiten gemaakt wordt. Daarna hoorde de delegatie van brigadegeneraal Simons, stafchef van voorzitter van het Militair Comité admiraal Bauer, over het functioneren van het Militair Comité binnen de NAVO. Ook besprak hij ontwikkelingen rond de NAVO-missie in Irak (NMI) waaraan Nederland vanaf 1 mei 2024 de *Force Commander* (en bijbehorende ondersteuning) levert. De NMI-missie wordt uitgevoerd op verzoek van Irak en richt zich op advisering over capaciteitsopbouw van de Iraakse veiligheidssector. Aansluitend presenteerde David van Weel, assistent secretaris-generaal voor innovatie, hybride en cyber, de ontwikkelingen rond die drie thema's. Innovatie komt zowel van binnen als buiten de defensie-industrie. Ook civiele startups kunnen hierbij een rol spelen.

In een sessie met Rick Holtzapple, plaatsvervangend permanent vertegenwoordiger van de Verenigde Staten bij de NAVO, besprak de delegatie de aankomende NAVO-top in Washington die zal samenvallen met de viering van het 75-jarige bestaan van de NAVO. Hij ging nader in op de Amerikaanse inzet binnen de NAVO en de Amerikaanse (bilaterale) steun aan Oekraïne. Als laatste programmaonderdeel bij de NAVO ontmoette de delegatie Tom Goffus, assistent secretaris-generaal voor operaties. Hij gaf meer inzicht in de belangrijke coördinerende rol van de NAVO bij de steun aan Oekraïne en de recente ontwikkelingen rond de NAVO-missie in Irak. Naast statelijke dreigingen vormt terrorisme, zoals in Irak, nog steeds een belangrijke dreiging voor de NAVO.

Europese defensiesamenwerking

Na het ochtendprogramma vertrok de delegatie naar de permanente vertegenwoordiging van Nederland bij de Europese Unie in het centrum van Brussel. Daar werd de delegatie hartelijk ontvangen door ambassadeur Van Laak en luitenant-generaal Van der Laan, directeur-generaal van de EU Militaire Staf (EUMS). Vervolgens ging de delegatie in gesprek over EU veiligheids- en defensiebeleid met de ambassadeur, de luitenant-generaal en verschillende ambassademedewerkers. Daarbij spraken zij onder andere over steun aan Oekraïne, EU-sanctiebeleid en de situatie in het Midden-Oosten en de Sahel.

Vervolgens sprak de delegatie met mevrouw Balfoort, directeur veiligheids- en defensiebeleid bij de Europese Dienst voor Extern Optreden (EDED). Bij dit gesprek sloot ook luitenant-generaal Van der Laan aan. Het gesprek ging onder andere over de nieuwe EU-missie in de Rode Zee, Aspides, en de mogelijke Nederlandse bijdrage daaraan (waarover op dat moment nog niet was besloten). Ook sprak de delegatie over de snel inzetbare militaire eenheden (*Rapid Deployment Capacity*) die op dit moment worden ontwikkeld binnen de EU. Uit het gesprek bleek dat er nog uitdagingen zijn op het gebied van aansturing en de bijdragen van EU-lidstaten.

Tot slot sprak de delegatie met de heer Arbault, directeur defensie-industrie bij de Europese Commissie. De heer Arbault lichtte de in maart 2024 gepubliceerde Europese Defensie Industrie Strategie (EDIS) en het bijbehorende voorstel voor een investeringsprogramma (EDIP) toe. De Europese Commissie streeft daarbij naar opschaling van de Europese defensie-industrie, het bevorderen van samenwerking tussen EU-lidstaten en leveringszekerheid. Ook wil de Europese Commissie de toegang van de defensie-industrie tot publieke en private financiering verbeteren. De heer Arbault benadrukte dat EU-lidstaten verantwoordelijk blijven voor defensiebeleid.

De voorzitter van de delegatie,
E. van Dijk

De griffiers van de delegatie,
Blom
Bakker
De Roy van Zuidewijn